

ONDERWERPAdviesmemo Archeologie - Arnhem perronfasering spoor
4a/4b**DATUM**

3-8-2017

PROJECTNUMMER

D02131.000217

ONZE REFERENTIE

079277535 B

VAN

Koos Mol en Floris van Oosterhout

AAN

ProRail

1. Inleiding

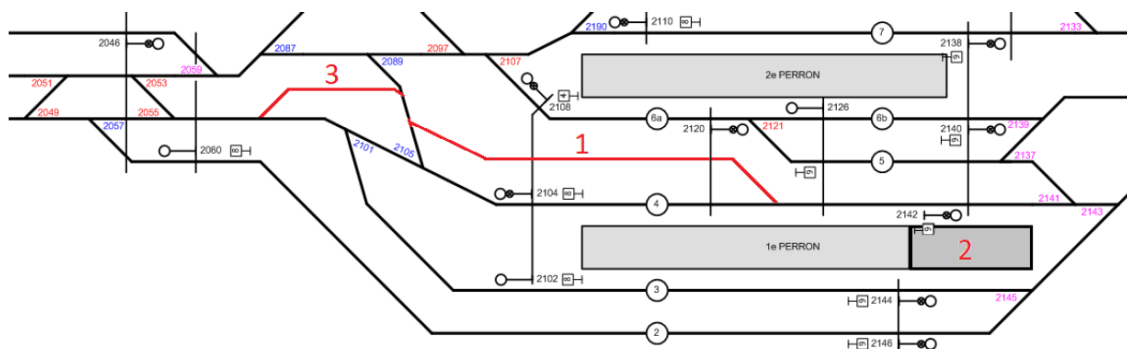
In opdracht van ProRail is dit adviesmemo archeologie opgesteld met als doel om inzicht te verschaffen in de mogelijkheid dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord worden. Vanaf dienstregeling 2017 wordt de treindienst op het baanvak Arnhem-Nijmegen veranderd. De huidige infrastructuur biedt onvoldoende capaciteit voor alle treinen. Om een doorgaande treindienst tussen Tiel en Arnhem te handhaven dienen er aanpassingen plaats te vinden op station Arnhem Centraal. ProRail onderzoekt op verzoek van de Provincie Gelderland het project, waar de 'Extra perronfase op Arnhem CS' uit voort is gekomen en zelfstandig is opgepakt door ProRail.

2. Plangebied en ingreep

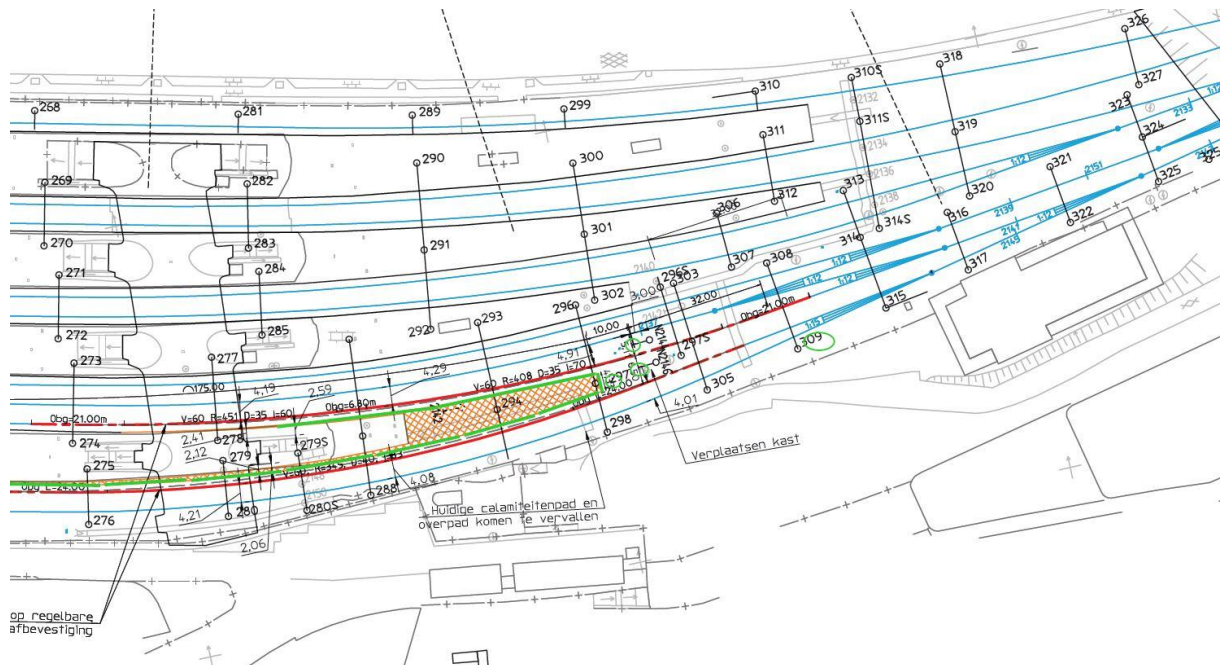
Het plangebied is het huidige station Arnhem Centraal. Met de aanleg van station Arnhem Centraal is al begonnen in de eerste helft van de 19de eeuw en de verschillende uitbreidingen zijn goed te volgen op historische kaarten. Het reliëf van het gebied betekende dat er aan de oostzijde van het station een spoordijk is aangelegd, terwijl aan de westzijde juist wordt gekenmerkt door ontgrondingen (Moerman en Jolink 2007).

De extra perronfase op Arnhem CS houdt in, dat er vier onderdelen dienen te worden gerealiseerd (Figuur 1 in rood en Figuur 2). Het gaat om de aanleg van twee spoorbanen, een aantal wissels, een verlenging van een perron, het plaatsen van een seinportaal en een afspanblok voor de bovenleiding. Op één wissel na, de nieuw aan te brengen wissel halverwege spoor 4, zijn de exacte locaties van de wissels en het type toe te passen wissels vastgesteld. Betreffende het wissel in spoor 4 kan zowel de locatie als het type (1:9 of een 1:12) nog variëren, dit wordt in het FIS nog onderzocht/vastgelegd.

Bij de aanleg van de wissels en de verlenging van het spoor wordt extra grond opgebracht en vindt ontgroning plaats niet dieper dan 50 cm -Mv, met uitzondering van de laatste staander van een bovenleidingsportaal waar een verstoring tot 100 cm -Mv plaatsvindt.

Ten westen van het te verlengen perron vindt er op vier verschillende plaatsen een bodemingreep plaats. Er zal een nieuw seinportaal geplaatst worden, waarbij de bodem 0.5-1 m verstoord zal worden. Daarnaast zal een nieuw afspanblok van de bovenleiding worden geplaatst, ook hier wordt de bodem op deze plaats tot 1 m -Mv verstoord. De aanpassingen gaan gepaard met een oppervlakte verstoring van niet meer dan 1 m².

Figuur 2 De locatie van de ingrepen. Het te verlengen perron is oranje en de portalen zijn de groene cirkels. Het portaal dat tot 1 meter diep gaat is de groene cirkel rechts.

3. Gemeentelijk beleid archeologie

De gemeente Arnhem heeft een eigen archeologiebeleid. Daarnaast is er een erfgoedbeleid dat de oude archeologienota's heeft vervangen (Erfgoednota 2008). In de nota wordt archeologie opgenomen als integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en wordt voortgeborduurd op de uitgangspunten van het Verdrag van Malta.

Volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Arnhem heeft het plangebied een middelhoge verwachting. Op de Maatregelenkaart van de gemeente is de middelhoge archeologische verwachting overgenomen (waaronder de historische weg), onderzoek in dit gebied wordt noodzakelijk geacht wanneer de verstoring groter is dan 500 m² en dieper dan 40 cm. Dit regime is conform de erfgoednota 'Panorama Arnhem'.

4. Onderzoek in de direct nabijheid

Voor het project Sporen in Arnhem heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden in het stationsgebied. Voor grote delen van het gebied kon op basis van bureauonderzoek worden geconstateerd dat de aanleg van de spoorlijn heeft gezorgd voor een grote aantasting van het bodemarchief. De ontgravingen reikten op sommige plaatsen tot dieptes van wel 20 m onder het oorspronkelijke maaiveld. Uitsluitend op een hoger gelegen deel van het stationsgebied kon niet worden uitgesloten dat op grote diepte archeologische resten bewaard zijn gebleven. Hier heeft een archeologisch proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden (Loonen & Van de Graaf, 2008). Hierbij is gebleken dat de bodem tot 2,5 m -Mv is verstoord. Onder deze verstoorde pakketten zijn nog wel muurresten en een waterput aangetroffen, maar de vindplaats is als niet behoudenswaardig gewaardeerd (Moerman & Jolink, 2007).

5. Conclusies en advies

De ingrepen in het plangebied bestaan uit de aanleg van twee spoorbanen, een aantal wissels, een verlenging van een perron, de plaatsing van het seinportaal en aanpassing aan bovenleiding. Bij de plaatsing van het seinportaal en de plaatsing van het afspanblok ten behoeve van de bovenleiding wordt de grond 50 tot 100 cm -

Mv verstoord. Bij alle andere ingrepen wordt niet meer dan de bovenste 50 cm grond verwijderd. Het stationsgebied is al ruim 150 jaar onderhevig aan bodemingrepen en uit onderzoek in de nabijheid blijkt dat de bodem tot op grote diepte is verstoord. In de bodem zullen in de bovenste 50 cm grond geen intacte archeologische waarden aanwezig zijn. Gezien de grote mate van verstoring zijn er binnen 50 cm -Mv ook geen archeologische resten te verwachten die samenhangen met handelingen uit de Tweede Wereldoorlog. Bij de plaatsing van het seinportaal en de plaatsing van het afspanblok ten behoeve van de bovenleiding, waar de grond 50 tot 100 cm -Mv verstoord wordt (Figuur 2), kunnen archeologische vondsten worden gedaan wanneer de bodem ter plaatse intact is. Afgaande op het uitgevoerde onderzoek wordt dit echter niet verwacht. Daarnaast is de mogelijkheid tot het doen van onderzoek beperkt omdat de omvang van de ingreep 1 m² bedraagt.

Op basis van bovenstaande bevindingen wordt geadviseerd om af te zien van archeologisch vervolgonderzoek en het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling.

Het is nooit uit te sluiten dat er bij graafwerkzaamheden (niet voorspelbare) archeologische toevalsvondsten kunnen worden aangetroffen. Indien bij de bodemverstorende werkzaamheden zaken worden aangetroffen, waarvan de vinder weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het gaat om archeologische vondsten of sporen, dan is hij volgens de Erfgoedwet (artikel 5.10) verplicht dit direct te melden bij Onze Minister. De melding dient te gebeuren bij het Bevoegd Gezag, dhr. drs. M. Defilet (026 - 3773753 of martijn.defilet@arnhem.nl), de gemeentelijk archeoloog van Arnhem.

Bronnen

Literatuur:

- Loonen, A.F. & Van de Graaf, 2008. *Inventariserend veldonderzoek, karterende en waarderende fase. Station Arnhem, Deelgebied 3, gemeente Arnhem*. Becker & Van den Graaf, Noordwijk.
- Moerman, S. & V. Jolink, 2007. *Inventariserend bureauonderzoek Station Arnhem Gemeente Arnhem*. Becker & Van den Graaf, Noordwijk.

Overige bronnen:

- Maatregelenkaart; gemeente Arnhem.
- Archeologische verwachtingskaart Arnhem-Noord; BAAC.
- Panorama Arnhem. Erfgoednota 2008-2012